

249421

Waterbouwkundig Laboratorium  
Borgerhout

**BIBLIOTHEEK**

DK 474

Nota's in verband met het  
juridisch statuut van de Schelde

-----

HET PROBLEEM VAN DE WIELINGEN.

oktober 1967

## HET PROBLEEM VAN DE WIELINGEN.

-----

1. Men spreekt van een probleem der Wielingen sedert de onderhandelingen die in 1929 plaats hadden tussen Nederland en België, betreffende de herziening van de traktaten van 1839.

Het is trouwens op de meningsverschillen tussen beide staten over deze kwestie dat de onderhandelingen toen blijkbaar zijn afgesprongen. (Bij ons weten zijn over deze kwestie sindsdien geen besprekingen meer ondernomen).

2. Hoe stelt zich het probleem in de werkelijkheid?

a. Drie vaargeulen stellen de Westerschelde in verbinding met de Noordzee:

- het Oostgat, langsheen de kust van Walcheren;
- de Deurlo, bezuiden het oostgat;
- de Wielingen, langsheen de kust van Zeeuws-Vlaanderen, en, verder, langs de Belgische kust tot dwars van Blankenberge ongeveer.

b. Ten opzichte van de territoriale zee van België, ligt de pas der Wielingen deels binnen de zone van de 3 mijlen vanaf de oostelijke scheiding der territoriale wateren van België en Nederland.

c. Nederland eiste de souvereiniteit van de Wielingenpas op, over haar gehele uitgestrektheid, zelfs daar waar ze ligt binnen de grens van België's territoriale zee, hier beschouwd de zone van 3 zeemijl, zijnde, naar de regels van het internationaal recht, zowat de minimumbreedte voor de territoriale waters aangenomen.

N.B. Merken wij onmiddellijk op dat deze Nederlandse eis voor gevolg zou hebben dat België zou beroofd zijn van een deel van zijn normaal maritiem domein, dus dat ter hoogte van onze kust een strook territoriale zee zou onderworpen zijn aan een vreemde souvereiniteit.

Op te merken nog dat in die voorwaarde de haven van Zeebrugge bv. geen vrije toegang tot de open zee zou bezitten !

3. Het onderzoek van het vraagstuk aldus gesteld verplicht ons dus twee verschillende domeinen te betreden:

- de notie en de betekenis van de territoriale zee en de toestand daarvan wat België betreft;
- de notie van riviergebied horend bij het territoire van een land, en de begrenzing van dat riviergebied langs de zeezijde.

#### 4. De vrijheid van de open zee.

4.1. De romeinse juridische leer op het stuk kan als volgt samengevat (Etienne Caratheorody, vermeld door Nijs<sup>x</sup>)

"Le cours d'eau considéré comme agua profluens est suivant  
"les jurisconsultes de Rome une res nullius gentium parce  
"qu'elle est une res communis omnium gentium et, par consé-  
"quent une res publica. Ici le mot publica signifie tout  
"simplement commun.

"L'eau courante est rangée avec l'air la mer et ses rivages  
"parmi les choses qui sont, selon le droit naturel communes  
"à tous. Chez les romains le plus grand comme le plus petit  
"cours d'eau, sont incompatibles, tant juridiquement que na-  
"turellement, à toute propriété. Ce principe qui s'applique  
"aux particuliers doit également s'étendre à la nation et au  
"souverain. Les romains n'admettent point ici l'idée de  
"propriété."

4.2. De moderne doctrine legt het accent op het begrip vrijheid van het gebruik.

Alphonse Rivier<sup>x</sup>onderricht daarover:

"La mer est chose hors du commerce. On peut la détenir; on ne saurait la posséder, ni en être propriétaire, ni en être souverain. C'est à tort qu'on la dit parfois commune à tous les états. La communauté impliquerait une domination collective de tous les états, ou, au moins, des Etats maritimes, ce qui serait aussi contraire à la notion de la liberté qu'à la réalité des faits."

4.2.1. Het is genoegzaam bekend dat reeds zeer vroeg (1420) door Hendrik van Gorcum uitspraken in het voordeel van de thesis der vrijheid van de zee werden verkondigd. Hugo Grotius citeert van hem in "De jure praedae commentarius" volgende propositie.

"Comme la guerre peut être entreprise pour la défense des biens, il est aussi permis de la faire pour l'usage des choses qui, en vertu du droit naturel, doivent être communes."

onder deze "choses communes" staat dan de zee vermeld.

4.2.2. Nicolaas Evertsoon (Nicolas Everardi) (1462-1532), voorzitter van de Grote Raad van Mechelen, verkondigde de vrijheid van de scheepvaart op alle zeeën en alle stromen ingevolge het natuurrecht en hij voegde er bij dat ze vrij zijn "jusqu'au ciel". Ook dit: "De même que sur les routes publiques, le passage est libre et licite, de même la navigation doit être libre sur les mers et sur les fleuves publics."

4.2.3. Het is ook goed bekend dat in oppositie met de aanhangers van het vrijheidsprincipe, de verdedigers van het tegenovergesteld principe zeer taai en hardnekkig waren.

Het moge herinnerd dat tijdens de Middeleeuwen, republieken zoals die van Venetië en Genua, Koninkrijken zoals Engeland, Denemarken en Noorwegen, zich meester verkondigden van de zeeën langsheen of rond hun territorium; hun advokaten commentarieerden en verdedigden hun recht tot tol heffen en tot weren of uitsluiten van vreemde schepen.

Nijs<sup>x</sup> vermeldt in dit verband:

"Encore en 1689 la thèse anglaise est défendue en ce qui concerne les "anciennes et indubitables" souverainetés de sa Majesté dans les mers, pour employer les termes dont se servit la Chambre des Communes en 1665. L'auteur du livre "The Sovereignty of the Seas, being an abstract of the marine affairs of England" met même de la modération à exposer son sujet. Il distingue entre la question de droit et la question de fait, entre les prétentions de la Couronne d'Angleterre et les droits qu'elle possède; il distingue aussi entre ce que l'Angleterre a réclamé continuellement comme un droit ancien et ce qu'elle a obtenu par une jouissance paisible, longue et interrompue, circonstance qui implique le consentement et l'acquiescement des autres nations."

## 5. De territoriale zee.

### 5.1. Definitie (naar L.E. Visser<sup>x</sup>)

De territoriale zee wordt gevormd door de strook water die langs de kust loopt tot op een bepaalde afstand in zee, de "zone de la mer, qui baigne la côte" zoals uitgedrukt in art. 1 van het ontwerp van het "Institut de droit International" maart 1894.

5.2. Deze strook water heeft een regime dat uitzondering maakt op het algemeen principe van het "mare liberum" dat stilaan gedurende de 19e eeuw een onbetwiste volkenrechtelijke gewoonteregeling is geworden.

5.2.1. Het rechtskarakter van de territoriale zee. De staat beschikt op zijn kustzee over een souverain recht zoals dat het geval is voor het territoire. Het is dus geen eigendomsrecht in de zin van het privaatrecht, omdat het evenmin als het territoire een eigendom in die zin kan zijn.

5.2.2. Het groot beginsel dat de vrijheid der zee motiveerde, is de noodzakelijkheid van dat element voor het verkeer. Is dat principe wel te verenigen met de onderwerping van de territoriale zee aan uitsluitend staatsgezag?

Op te merken echter dat de heerschappij van een staat over zijn kustzee evengoed in aller belang is als de "anationaliteit" der open zee, want in de twee gevallen gaat het om het voldoen aan de eisen van het verkeer.

Een juiste toemeting van het recht dat elke staat op zijn territoriale zee uitoefenen kan, moet trouwens het gevaar of de bezwaren van de geparticulariseerde heerschappij tot een minimum beperken.

5.3. Het principe der territoriale zee aangenomen zijnde door het volkenrecht, blijkbaar zonder juridische beletselen en ook moreel gemotiveerd, blijft het probleem van de begrenzing dezer zeestreek, zowel naar de hoge zee toe als langs de landzijde.

5.3.1. Over de begrenzing van de territoriale zee kan, zonder vrees op tegenspraak, gezegd dat geen algemene overeenstemming bestaat.

Wel is het zo dat de vaststelling van de uitgestrektheid der territoriale zee op drie mijlen bekrachtigd is door vele trak-taten en landswetten.

Bilaterale overeenkomsten in die zin zijn bv.:

- die van 1818 tussen Engeland en Amerika,
- die van 1839 tussen Frankrijk en Engeland, enz.

Een enkel traktaat tussen meerdere staten gesloten, houdt een afstandbepaling der territoriale zee in, namelijk de overeenkomst van 6 mei 1882 te 's Gravenhage gesloten tussen de meeste Noordzee-staten tot regeling van de visserij-politie in de Noordzee buiten de territoriale waters.

Ook vele rechterlijke uitspraken, vooral Engelse en Amerikaanse, hebben drie mijlen als grens der territoriale zee aangenomen (details zie Visser<sup>x</sup> - De Territoriale zee, blz 156, enz.)

Voor ons onderzoek volstaat het dat de 3 mijlen afstand voor de Belgische kust voldoende is vastgelegd.

5.3.2. Al niet eenvoudiger is de beantwoording van de vraag waar de territoriale zee haar aanvang neemt langs de landzijde.

Het komt logisch voor daarvoor het laagwatermerk aan te nemen (de "laisse de basse mer") zoals trouwens ook voorkomt in het ontwerp van het Institut de droit International (tekst in bij-lage bij Visser - De Territoriale zee).

Trouwens heeft de praktijk voortdurend van de "low water mark" gebruik gemaakt. Zij komt voor in bijna alle trak-taten, te beginnen met het visserijtraktaat van 1839 tussen Engeland en

Frankrijk; evenzeer de wetten of reglementen die de territoriale zee betreffen bevatten eenzelfde bepaling. (de Territorial Waters jurisdiction act van 1878, de wetten in Frankrijk (1888) Nederland (1889) en andere landen tengevolge van de visserijconventie van 1882, enz.)

Volkenrechtelijk kan men aannemen dat deze definitie dus vrij algemeen is aanvaard.

5.3.3. Bijzondere gevallen tengevolge van het tracé der kusten  
Bassins, riviermonden, enz.

Zie onder 7.2.1.

6. Begrenzing van de territoriale zee tussen Nederland en België, ter hoogte van de grens van het grondgebied.

6.1. De Convention des limites (8 augustus 1843) legt de grens vast tussen de twee landen "depuis la Prusse jusqu'à la mer du "nord". Art. 23 §5 van deze conventie beschrijft als volgt de uiterste westelijke sector van deze landsgrens:

"Art. 23 §5:

"Enfin elle sépare (de grens) successivement, les communes "belges de Lapscheure, Westcapelle et Knocke (Flandre occidentale), des communes néerlandaises de Meile, St. Anna ter Muiden et Retranchement (Zelande) pour aboutir à la mer du Nord "après avoir suivi le thalweg du Zwin."

Opmerking: de grens geeft dus wel degelijk uit op de Noordzee, en niet op de Westerschelde.

Genoemd artikel bevat geen enkele beschikking aangaande de scheidingslijn van de territoriale zee van Nederland endie van België.

6.2. België nam het initiatief, in het voordeel, dacht het, van beide landen, om deze tekortkoming goed te maken, te laten overgaan tot de afbakening van de juridictionele wateren.

2 juni 1845 deed Minister Goblet d'Alviella, Minister van Buitenlandse zaken van België, voorstel daartoe aan het Kabinet van Den Haag, in volgende termen:

"Une nation exerce certains droits sur la mer qui baigne ses côtes; dans un espace donné, les lois de police et de sûreté du pays côtier sont obligatoires. L'Etat a sur lui, non la propriété, mais un droit d'empire, un pouvoir de législation, de surveillance et de juridiction conformément aux règles de la juridiction nationale. Les choses étant ainsi, il serait de l'intérêt de la Belgique et de la Hollande de bien préciser la ligne qui les sépare sur la mer du Nord, dans le prolongement du chenal du Sluissche gat."

Dit voorstel was klaar en ondubbelzinnig, België bevestigde daardoor zijn souvereiniteit op zijn kustwateren, en stelt aan Nederland voor de afbakening te preciseren tussen de maritieme domeinen, zoals dit zopas was geschied voor de grenzen der twee territoires.

Uit de diplomatieke briefwisseling die daaruit volgde blijkt dat Nederland zich zorgvuldig onthoudt aan België de integrale uitoefening van zijn souvereiniteit over de gehele uitgestrektheid van zijn territoriale zee te betwisten.

Meer nog: het wijst het Belgisch voorstel van afbakening af, omdat deze afbakening van de maritieme domeinen hem niet noodzakelijk schijnt om het verdelingswerk van de conventie van 1843 te volledigen. Naar zijn oordeel, door de grenzen vast te leggen "tot aan de zee", had de conventie van 1843, afgesloten in uitvoering van de traktaten van 1839, "avait pleinement atteint son but, sans laisser de lacune". Het Haags kabinet voegde er aan toe "D'ailleurs, il n'est guère usité s'étendre la description des limites entre deux Etats au delà du territoire et jusqu'en mer. Ainsi, par exemple, le paragraphe 1er de l'article 1 de la première section du procès verbal de la

"délimitation entre la France et les Pays Bas, signé le 28  
"mars 1820 porte: la ligne de la limite entre ces deux commu-  
"nes (Adenskerke et Ghyvelde) part de la mer du Nord, sans  
"qu'il ait été jugé nécessaire de tracer une ligne pour parta-  
"ger la mer qui baigne les côtes des deux royaumes." (Brief  
van M. de la Sarraz, Minister van Buitenlandse zaken, 15 sep-  
tember 1845).

De conclusie lijkt duidelijk: naar het oordeel van de Neder-  
landse regering, hadden de verdragen van 1839 geen enkele af-  
wijking vastgelegd aan de normale verdeling der territoriale  
waters der beide landen; hun begrenzing bleef heel en al onder-  
worpen aan de gewone principes van het internationaal recht op  
het stuk.

6.3. Men zou kunnen geneigd zijn te beweren dat de Nederlandse regering, die door het toedoen van haar administratie is doorgegaan de Wielingen te bebakenen, en er boeien te onderhouden, zich voorbehield achteraf uit deze feiten voordelige inducties te halen voor een thesis van souvereiniteit.

Het Haags cabinet blijkt zich uitdrukkelijk tegen een dergelijk vermoeden te hebben verdedigd, door er zorg voor te dragen te bepalen dat zijn pretenties op het monopolium van de bebakening vreemd waren aan elke eis van souvereiniteit.

In een brief van 3 mei 1848 aan de Belgische Minister te Den Haag, drukte Graaf Schimmelpenninck zich als volgt uit:

"Je n'entends point entrer dans une discussion sur les droits  
 "de souveraineté que les gouvernements respectifs pourraient  
 "réclamer sur telle ou telle partie des embouchures de l'Escaut  
 "et je crois d'autant plus devoir m'en dispenser qu'il ne  
 "s'agit que du placement et de l'entretien des bouées et balises  
 "servant à indiquer les passes navigables des embouchures,  
 "et que ce service n'implique en aucune manière l'exercice  
 "d'un droit de souveraineté mais qu'il tend seulement à indiquer  
 "la route aux navires."

Op 11 september 1848, dus slechts enige maanden later, wordt de voorgaande verklaring nog nader gepreciseerd als het moest, daar Baron Bentinck bij de notificatie aan de Belgische Minister in Den Haag van het akkoord van de Nederlandse regering aangaande het leggen van een lichtboei in de pas der Wielingen. Baron Bentinck schrijft:

"Cette résolution donnera en même temps la meilleure des preuves que le gouvernement néerlandais ne fonde en aucune manière sur un droit de souveraineté le placement et l'entretien  
 "des balises et bouées qui indiquent les passes navigables des embouchures de l'Escaut, mais bien, ainsi qu'il a déjà été  
 "exposé antérieurement, sur la nécessité et l'utilité d'indiquer la route aux navires. Dès lors, c'est aussi bien expressément sous ce dernier point de vue et non pas comme acte de  
 "souveraineté que l'établissement d'un feu flottant belge  
 "dans les Wielingen devra être envisagé de part et d'autre."  
 (tekst aangehaald in De Visscher en Ganshof - zie bibliografie)

6.4. Uit de voorgaande gegevens blijkt, naar het mij voorkomt, duidelijk dat <sup>in</sup> de toestand qua begrenzing van de territoriale wateren van België geen enkel element voorkomt dat afwijkt van de algemeen geldende regels op het stuk en dat Nederland naar de gewisselde briefwisseling over beboeiing van de Wielingen terwille van de scheepvaart geen enkele souvereiniteitspretentie op deze toegangspas naar de Schelde liet gelden, dus ook dat het deze pas wel beschouwde als normaal deel van de territoriale wateren van België. De betwisting die hierna wordt behandeld komt na dit alles des te <sup>on</sup>begrijpelijker voor.

6.5. Er is een periode in de geschiedenis -namelijk tijdens de oorlogsgebeurtenissen van 1914-18- tijdens dewelke Nederland blijkbaar de volkenrechtelijke thesis van België op het stuk van de territoriale zee van ons land wel aanvaardde. Het is de moeite de hoofdfeiten te herinneren.

6.5.1. Begin augustus 1914 gaf de Minister van Buitenlandse zaken van Nederland aan de Belgische regering de verzekering dat de scheepvaart perfect veilig was in de volledige Belgische kustzee; dat het gevaar voor Nederlandse mijnen zich slechts zou kunnen beginnen te doen gevoelen vanaf een rechte lijn getrokken van het uiteinde der gemeenschappelijke landsgrens naar de Noordzee, en dat bijgevolg alleen het gedeelte van de zee rechts van voornoemde lijn gevaarlijk zou zijn. Deze verklaring was door geen enkel voorbehoud inzake souvereiniteit vergezeld.

6.5.2. In mei 1916 deed de Nederlandse Regering aan de Britse marineoverheden een kaart worden met toelichtende nota, bestemd om de grenzen aan te duiden van de Nederlandse territoriale wateren aan de monding van de Schelde.

Naar deze zeer precieze beschrijving waren deze grenzen de volgende:

"Au sud par une ligne courant du point de rencontre des basses  
"eaux et de la frontière terrestre hollandaise-belge (le Zwin)  
"dans une direction perpendiculaire à la côte; à l'est (c.à.d.  
"vers l'embouchure de l'Escaut) par une ligne tracée du point  
"de rencontre précité (le Zwin) à l'extrême pointe occidentale  
"de l'île de Walcheren, le choix de cette ligne de base se jus-  
"tifiant dans l'opinion du gouvernement néerlandais, par le  
"fait que l'ouverture de l'Escaut n'excède pas dix milles en  
"ce point; à l'ouest (c.à.d. vers le large) par une ligne cou-  
"rant parallèlement et à une distance de trois milles marins  
"de la précédente."

N.B. Voorbehoud gemaakt voor de keuze van de oostelijke grens

van het territoriaal zeegebied (de lijn westpunt Walcheren-Zwin) eerbiedigde de gegeven beschrijving volledig de Belgische rechten op haar territoriale zee.

6.5.3. In mei 1917 werd een Belgische visserssloop door een Duits schip gekaapt, juist ten westen van de verlenging in zee van de Nederlands-Belgische grens.

Na enquête over de preciese ligging van de sloop op het ogenblik der Duitse tussenkomst, verklaarde de Nederlandse regering niet in het voordeel der vissers te kunnen tussenkomen "gelet op het feit dat de sloop zich bij de aankomst van het Duitse "krijgsschip, zonder enige twijfel in de Belgische territoriale wateren bevond, zodanig dat er van verkrachting van de "Nederlandse neutraliteit geen kwestie was."

Uit een en ander blijkt dat gedurende geheel de duur van de vijandelijkheden ten minste, van Nederlandse zijde zeer voorzichtig van de beweerde begrenzing van de souvereiniteit van België op haar territoriale zee geen gebruik werd gemaakt.

## 7. Statuut der Wielingen - Nederlandse thesis.

De pas der Wielingen moet over haar gehele uitgestrektheid beschouwd worden als een stroommonding integrerend deel uitmakend van de Westerschelde.

Dit was de thesis door Van Karnebeek 3 juni 1920 voorgehouden voor de 2e Kamer van de Staten generaal.

Het is ook het standpunt van Brugmans, prof. aan de Universiteit van Amsterdam, zoals dat o.a. is ontwikkeld in een brochure "De Wielingen; Rechten en belangen" - Amsterdam 1920. De verdediging van deze thesis maakte gebruik van historische argumenten en anderzijds ook van juridische beschouwingen.

### 7.1. De historische argumenten.

Wanneer men de historische bewijsmiddelen analyseert, moet men vaststellen dat werkelijk zeer ver in de geschiedenis wordt teruggegrepen.

α. Zo beroept men zich o.m. op de afstand door de Graaf van Vlaanderen van zijn leenrechten op Zeeland in 1323 - Traktaat van Parijs van 6 (?) maart 1323 aangehaald door Brugmans. Er schijnen echter drie versies van het traktaat te bestaan o.m. die vermeld door Mieris en Kluit.

Wat naar voren treedt in de bepaling van het traktaat zoals het in par. 4 door Kluit wordt aangehaald, is dat de Graaf van Holland al zijn leenheerlijke rechten afstaat op de landen ten zuiden van de Honte, namelijk de vier ambachten, alsmede het Land van Aelst; daaruit volgt dat de gehele linkeroever van de Honte aan Vlaanderen toebehoort.

Voegen wij daarbij, zegt de Hoon<sup>x</sup>, dat de scheidingslijn van de rivier, volgens de begrippen van het tijdstip waarop wij ons bevinden werd getrokken "ten halven diepe" (zie P.J. Blok Geschiedkundige Atlas van Nederland. De XVII provinciën in 1555 blz. 31 waar het luidt: "Zeeland - er is enige onzekerheid ten opzichte van de Zuidergrens, nl. of de Honte in haar geheel "Zeeuws gebied was dan wel of zij slechts tot de halve diepte "daartoe gerekend kan worden.").

β. Zo wordt ook gesteund op een arrest van de Grote Raad van Mechelen van 11 oktober 1504.

Belgische auteurs o.m. De Visscher<sup>x</sup> hebben aangetoond dat bedoeld arrest totaal vreemd is aan het probleem van de soevereiniteit over de Wielingen. Zelfs kan er moeilijk iets worden in gevonden ter staving van de soevereiniteit van Zeeland op de Westerschelde.

Het ingeroepen arrest betreft een betwisting tussen Zeeland en Brabant, inzake tolheffing in de Westerschelde; Vlaanderen is niet aanwezig bij deze betwisting.

Trouwens, zo het arrest weerhoudt dat de Westerschelde qua tolheffing Zeeuws water is, volgt daaruit niet noodzakelijkerwijze hetzelfde wat de soevereiniteit betreft.

De opzoekingen van de Nederlandse geschiedschrijver M.P.J. Blok (zie hoger onder<sup>x</sup>) wijzen er integendeel op dat de soevereiniteit op de Westerschelde in de 16e eeuw eerder verdeeld was tussen de twee belendende provincies Vlaanderen en Zeeland, volgens de middellijn van dat water.

N.B. Brugmans die blz 17<sup>x</sup> de inhoud geeft van het eindvonnis van de Grote Raad van Mechelen van 11 oktober 1504 (zijn redactie althans daarvan) voegt er dan enigszins plezierig aan toe:

"Dat tot de Westerschelde ook de mondingen van die rivier werden gerekend, spreekt vanzelf, ook indien het nergens uitdrukkelijk mocht worden vermeld (et pour cause!) want dat het gebied over een rivier ook dat over de mond omvatte, sprak evenzeer vanzelf als dat de mond een deel is van het menselijk lichaam!"

De mond ja, dat wil zeggen om het zo uit te drukken, tot en met de lippen. Maar om de plezierige vergelijking van Brugmans voort te zetten:

"de mond bij de menselijke physiologie betekent toch niet mede de luchtstroom (adem) die door die mond uit het vrije lucht-ruim wordt opgezogen alternatief er terug heen wordt gejaagd."

De Scheldemonddus grens van de oevers der rivier, ja, maar toch niet de waterstroom die deze rivier opneemt uit en terugjaagt naar de volle vrije zee!

7.1.1. De Visscher<sup>x</sup> verwijst wel naar oudere teksten (Instructie angaende tvermoghden van tofficie van den bailliuscap van de Wateren Bewesterscheldt - Staatsarchief te Middelburg en teksten van 1519/1520 en 15 juli 1562 - Arrest van de domeinraad in Zeeland - Staatsarchief te Middelburg) die op het eerste zicht meer bewijskracht aan de Nederlandse thesis schijnen te kunnen geven.

Maar het zijn echter unilaterale dokumenten vermits uitsluitend Zeeuws.

7.1.2. Verder is het belangrijk op te merken dat het riskant voorkomt de Wielingen waarvan sprake in de teksten van de 16e eeuw, te identificeren met de pas die heden ten dage als Wielingenpas wordt aangegeven.

De Visscher brengt daarover uitkomst op grond van analyse van oude kaarten, enz. zodat moet geconcludeerd dat de pas der Wielingen verplaatsingen heeft ondergaan en voornamelijk dat de term zeer heeft gevarieerd in zijn gebruik.

7.1.2.1. Enkele nadere aanduidingen daarover, gemeld door de Hoon<sup>x</sup>

a. Smallegang (Nieuwe Chronijk van Zeeland blz 146 en 225) schrijft:

"De Wielinge en Innerwielige: volgens getuigenis van Jacobus Meyerus in Sijna Flandriae Annales - maakt de volle zee op "het jaar 1377 de grote scheuring tussen het land van Casant "en het eiland van Walcheren die sedert de Wielinge genoemd is "geworden."

b. De ligging van de Wielingen in de 15e eeuw wordt o.m. ook aangegeven door een edikt van 31 juli 1433 van de hertog van Burgondië, dat de twee uiteinden van het vaarwater lopende langs de oostelijke kant van het eiland Walcheren omschrijft in volgende termen (de Hoon<sup>x</sup> blz 9)

"De Hertog van Bourgogne beveelt dat schepen, welke de Wielingen of het Veergat in koomen, hun Stapel te Middelburg zullen houden, en stelt er orde toe.

Den 31 juli 1433

"Mijn genaedige Heere van Bourgoingen, van Brabant, van Vlaenderen, van Hollant, enz. wille dat men openbaerlijk cundigen (sal) alsoe dat alle schepen, die voortaan comen sullen gheladen met comanschappen die Wielingen of 't Veergat in, ende heure last breecken sullen, heuren opslach doen, lossen, ende de stapel houden binnen der voorschreven stede van Middelburch, ghelijck dat van outs costuumelijck is geweest. Voorts sal mijn voorschreven genaedigen Heere eenen diener setten, die meesterlijck vernemen ende ondertasten sal tot alre tijt als des gebeurt, wat schepe ende hoedanigh die voorschreven Wielinge of 't Veergat in comen sullen."

(Van Mieris Charterboek IV - blz 1023 en 1024)

c. Dresselhuis (Het distrikt van Sluis in Vlaanderen)

"De Wijling éé was het tegenwoordig scheidswater tusschen Vlissingen en Breskens."

Dit blijkt uit Maximiliaan's "uitgifte van Breskenssand om 't zelve te bedijken tot koornlanden."

Het octrooi van bedijking van Maximiliaan van Oostenrijk en van Aartshertog Philips, Graaf van Vlaanderen dd. maart 1480, geeft inderdaad in klare en duidelijke bewoordingen, de ligging van de toenmalige Wielingen te kennen:

"Alsoo belieft heeft... te gunnen en te verleenen t'eenen rechten leene ghehouden van den Burch van Brugghe dat vuytgars (lees "Wijtgars" voor weit, tarwe, Friesch weitgers) en slijckland gheenoemt Breskenssand... ghelegen en hem strecken de binnen den lande ende lemien des Graefschaps van Vlaenderen, op de wilde zee, ende 't gadt en de poort van der zee, geheeten de Wielinghen tussen den selven lande van Vlaanderen ende dat Eylandt van Walcheren in Zeeland."

De vaargeul waarvan onder de naam van "Wielingen" gesproken wordt was dus in de XVe eeuw niet gelegen tegenover Blankenberge, langs de Vlaamse kust, maar wel binnen de oevers van de Westerschelde, eer zij zich in zee wierp.

7.1.3. Wanneer men dan toch van Nederlandse zijde zoveel belang schijnt te willen hechten aan historische herinneringen - zelfs door er dan verkeerde interpretaties uit af te leiden - wordt het wel de moeite de aandacht te vestigen op het feit dat in het geschiedkundig arsenaal ook argumenten kunnen ontkent tegen het Nederlands standpunt.

Waar Nederland zeker belang schijnt te verlenen aan art. 14 van het traktaat van Munster (1648), houden wij liever stil bij art. 3 van datzelfde traktaat waaruit een conventie dd. 20 september 1664 is gesproken, te Brussel getroffen tussen de Koning van Spanje en de Staten generaal, waarbij de territoria worden begrensd in Vlaanderen afgestaan aan de Verenigde Provinciën.

Art. 1 van deze conventie beschrijft de nieuwe grens als volgt: "Premièrement, que pour commencement des limites à faire du côté de la ville de l'Ecluse, la rivière du Zwin, du Nord, ou courant de la mer vers le Sud, entre la susdite ville et les deux forts appelés les Passen..." (c.a.d. que le Zwin forme la frontière du nord au sud à partir de la mer - voir Dumont, Corps Universel et diplomatique du droit des gens t VI - 3e partie, p 25, waar de Nederlandse tekst voorkomt). Uit deze passage volgt duidelijk dat het in de zee is dat het Zwin uitmondt; deze streek nu waar dat Zwin uitmondt is precies de pas van de Wielingen volgens de lokalisatie die men aan die pas in onze dagen geeft. Het is dus wel in zee en niet in de Schelde dat zich op het einde der XVII eeuw in de ogen zelf van de regering der Nederlanden de wateren bevonden van de huidige Wielingen.

Het bestaan in die tijd van een Nederlands recht op de souvereiniteit in de Wielingen als deel van de Schelde, lijkt dus door dat feit uitgesloten (De Opmerking is van De Visscher<sup>x</sup>)

7.1.3.1. Hoever de fantasie kan leiden wanneer men zich altijd maar door wil beroepen op historische teksten, blijkt uit Brugmans, die een decesief argument voor de Hollandse thesis meent te hebben ontdekt in een tekst van 1771 gehaald uit de "Costumen, ordonnatiën en Statuten der Stede van Middelburgh" waarin zou verklaard worden dat Zeeland juridictie heeft "zoverre in zee als de uiterste palen van Vlaanderen".

Deze uitspraak kan logisch alleen betekenen dat de juridictie van Zeeland in zee stopt bij de uiterste grenspalen van Vlaanderen, dit is dus aan de monding van het Zwin en aan zijn verlenging in zee.

Daaruit willen afleiden, zoals Brugmans het beweert, dat deze "uiterste palen" de grens tussen Frankrijk en Vlaanderen zijn is van elke grond ontbloomt, trouwens deze competentie waagt het niet enige redenen voor een zo uitzonderlijke uitspraak bij te brengen.

Het is werkelijk meer dan het "solliciter doucement les textes" waarvan Renan gewaagt.

7.1.4. Tegenover de Hollandse thesis kan, voor zover het voorgaande het nog nodig maakt, volgend historisch element geplaatst.

Bij het konflikt dat 1784 ontstond tussen Jozef II en de Staten generaal aangaande, ondermeer, de vrijheid der Schelde, werd nooit, zover bekend, allusie gemaakt op de Vielingen.

Wanneer de Keizer, om te beproeven zich de vrije scheepvaart op de stroom te verzekeren, twee zijner schepen zendt, het ene naar Oostende, het andere van Oostende naar Antwerpen, van Antwerpen / wordt dit laatste schip eerst voor Vlissingen tegengehouden. En nochtans, de oostenrijkse nederlanden zonder ernstige militaire marine zijnde, ware het voor de Verenigde Provinciën gemakkelijk geweest zich als meesteres van de waters in de nabijheid van de Vlaamse kust te affirmeren.

7.1.5. In het kader van het onderzoek van de historische argumenten bijgehaald om de Nederlandse pretentie te steunen of te justifiëren, moet tenslotte nog de aandacht gevestigd op het feit dat, in verband met de stelling waarnaar het riviergebied van een staat zich verder uitstrekt dan de grenslijn die tussen de uiteinden harer oevers getrokken wordt, Nederland gedurende de laatste eeuwen niet minder dan drie verschillende houdingen heeft voorgestaan al naargelang de omstandigheden (zie de Hoon<sup>x</sup>)

1°) In verband met de Rijn, in 1819, bij de onderhandelingen betreffende de Rijnvaart, verdedigde de Nederlandse regering de stelling dat zij, niettegenstaande de bepalingen van het Weener Congres (art. 5 van het verdrag van 30 mei 1814) het recht had tol te heffen op haar rivier; de vrijheid strekte zich uit "jusqu'à la mer" en niet "jusque dans la mer", alhoewel tot dan toe de beide uitdrukkingen dezelfde betekenis hadden. Nederland beschouwde de Meerwede, de mond van Waal en Maas, als een zeearm, en de Lek, de andere nog aanzienlijke Rijnarm, als eerst door Nederlands wijzigende kunstwerken tot zodanig, tot Rijnarm, gemaakt.

In dat geval moest terwille van Nederlands belangen een benedenrivier als de Meerwede een zeearm zijn!

2°) In 1831 en volgende jaren, wanneer de grenslijn tussen de Westerschelde en de zee moest worden omschreven, beweert Nederland dat deze lijn moet getrokken tussen Breskens en Vlissingen, terwijl België de vorige stelling van Nederland aannemende, en aldus in overeenstemming bleef met het Decreet van Napoleon van 11 januari 1811, verklaarde dat de grenslijn te vinden was bij Lillo.

Het Verdrag van 19 april 1839 beperkt de regeling van de Schelde tot de riviervakken gelegen tussen de oevers. Art. IX, par 2 luidt als volgt:

"Wat meer bijzonder de scheepvaart op de Schelde en haar monden betreft, is overeengekomen dat het Loodswezen en de betonning, zowel als het onderhoud der zeegaten van de Schelde beneden

"Antwerpen, aan een gemeenschappelijk toezicht door wederzijds  
"daartoe benoemde commissarissen zal worden uitgeoefend. Met  
"gemeenschappelijk overleg zullen gematigde loodsgelden worden  
"vastgesteld, en deze gelden zullen voor de schepen van alle  
"natiën dezelfde zijn."

In dat tweede geval had het stelsel door de Nederlandse regering aangenomen dus voor doel te beletten dat de Schelde als zeeboezem zou worden aangemerkt!

3°) Bij de besprekingen in 1919 en 1920 ter herziening van de traktaten van 1839 komt een derde houding van Nederland op het stuk te voorschijn, door vol te houden, ditmaal "dat tot de Westerschelde ook de mondingen van die rivier moeten worden "gerekend.". De stelling is nu dat de vaargeul, in de volle zee of in de kustwateren van België gelegen, die de toegang tot de Schelde verleent, de Schelde zelf is, onder de opmerking "immers dat spreekt vanzelf, want het gebied over een "rivier omvat ook dat over haar mond, evenzeer als de mond "een deel is van het menselijk lichaam." (zie hoger onder 7.1.)

## 7.2. De juridische beschouwingen

Nederland heeft doen opmerken dat het Volkenrecht geen enkele regel vastlegt die toelaat te bepalen tot waar zich de loop ener rivier uitstrekt en waar zich bijgevolg haar contactpunt met de zee bevindt.

### 7.2.1. Algemene beschouwingen over de begrenzing van de zee ter plaats van de stroommondingen.

- a) wanneer het gaat om de begrenzing van een stroom, volledig vallend onder jurisdictie van een enkele staat, en uitmondend in de territoriale zee van diezelfde staat, is er vanzelf geen probleem
- b) wanneer een stroom zich in zee werpt doorheen een breed estuarium dat begrensd is door oevers behorend tot twee of meer staten kan de begrenzing tussen rivierdomein en zeedomein echter een souvereiniteitsconflict doen rijzen. Hier kan zich inderdaad de vraag stellen of dit estuarium in baai vorm, moet beschouwd worden als de voortzetting van de stroom (met het gevolg dat de souvereiniteit van elke Staat zich voortzet tot in de thalweg of tot in de middellijn van de baai), dan wel of, gelet op de zeer grote uitgestrektheid der wateroppervlakte, het estuarium moet beschouwd als behorend tot het maritiem domein, in welk geval de souvereiniteit van elke staat langsheen de oevers der baai beperkt blijft tot een strook waarvan de breedte nergens deze van de territoriale zee kan overtreffen.  
(voorbeeld van dergelijk conflict : tot 1907-1908 gerezen tussen Argentinië en Uruguay inzake de jurisdicties der beide landen op het estuarium van de Rio de la Plata).

Een oogslag op de kaart volstaat om te zien dat de pretenties van Nederland op de pas der Wielingen ter plaats der Belgische kust geen vergelijking doorstaat met voorgaande gevallen.

Deze pas doet zich voor als een eenvoudige onderzeese depressie die hetzij totaal, hetzij voor een deel valt binnen de 3

mijlenstrook van de Belgische kustlijn. Nergens neemt zijn stroming, volledig verlopend in het maritiem domein, steun op enige oever : links blijft er een smalle strook water onderworpen aan het regime van de territoriale wateren die de Wielingen scheidt van de naburige Belgische kust, rechts ligt de onbegrensde open zee.

### 7.2.2. Hoe kan in het geval van de Wielingen kwestie zijn van de voortzetting van de stroom ?

- Deze thesis wordt tegengesproken door de auteurs en de rechtspraak

x Heffter, Engelhardt, Nijs

bepalen de grens van de stroom zeewaarts op de plaats waar zijn wateren een lijn snijden getrokken tussen de uiterste punten der oevers

xx Een stroom is onafscheidbaar van zijn oevers

"il ne peut, suivant un arrêté de la Cour de Cassation de France, se prolonger au delà du point où il coupe les falaises ou le rivage de la mer

(Cass.fr. 28 juillet 1869. Dalloz périodique 1869 I p. 489)

xxx De regel aangenomen in het bijzonder geval voor de stroommonding eilanden voorhanden zijn, verre van dit principe tegen te spreken, brengt er een bevestiging van. Deze eilanden zijn inderdaad te beschouwen als vormend het begin van de kust; zij doen zich voor (naar de uitdrukking van lord Stowell) als het "portiek van het vaste land" en het is van af hun buitenste oever dat men de afstand rekent van de 3 mijlen territoriale zee  
(Visser - De territoriale zee blz. 201-202).

zie verder noot blz. 309 in Visser over de betwisting sinds traktaat van Meppen 1824 tussen Nederland en Hannover (later Pruisen) inzake begrenzing van hun territorium in het estuarium van de Ems.

Men kan dus stellen als onbetwistbaar de regel naar dewelke een stroom niet verder kan reiken dan een ideale lijn getrokken tussen de twee meest vooruitspringende punten der kust, lijn die als het ware fictief de continuïteit van deze kust herstelt.

7.2.3. Vraag is echter of deze uiterste limiet van het rivierdomein, ook wederkerig de uiterste grens is van het maritiem domein ? Dat is niet noodzakelijk het geval, en dit is nader te omschrijven al ware het maar om twee kwesties duidelijk tegenover elkaar te stellen, die in de controverse over de Wielingen dikwijls werden verward en nochtans totaal te onderscheiden zijn.

Men kan aannemen dat in sommige gevallen een inham op de kustlijn waar een stroom uitmondt nog deel uitmaakt van de zee, zich daarbij steunende op verschillende beschouwingen (zoals afstand tussen de kusten, de natuur en bijzonder het zout gehalte van het water, de maritieme oorsprong van de aandikkingen die er gevormd worden, enz.....

De principes bij de begrenzing in dergelijk geval te volgen werden in Frankrijk vastgelegd in een interessante jurisprudentie van de Raad van State die samengevat is in een goed gemotiveerd arrest van 6 maart 1882 (referentie. zie De Visscher noot 2) blz. 310).

Het ging daarbij over de dwarse begrenzing van de zee en de Seinemonding. Na het bestaan te hebben vastgesteld aan de monding van de stroom van een baai op een zekere afstand landwaarts indringende en zich uitende door "le relief et la direction des côtes dont le parallélisme antérieur a définitivement disparu" alsmede "par l'entendue et la forme du bassin qu'elles circonscrivent" ontmoet de Raad van State een objectie gemaakt tegen de voorgestelde begrenzing : het bestaan afwaarts van deze begrenzing van een geul langswaar "les eaux du fleuve parcourent la baie avant de gagner la pleine mer".

De Raad weerhoudt de objectie niet als van aard om de begrenzing te wijzigen opgesteld op voornoemde basissen : gezien de wateren die de baai vullen buiten de voormelde geul zeewateren zijn, die op en neer gaan volgens de getijdebeweging, en waarvan het volume in brede mate dat der rivierwateren overtreft, beslist de Raad dat de baai in haar geheel moet worden beschouwd als behorend bij het maritiem domein.

Uit dat arrest, dat jurisprudentie heeft gemaakt volgt onweersstaanbaar een conclusie :

zo om redenen als aangehaald men er kan toe geleid worden aan te nemen dat een rivierstroming, van het standpunt van zijn wettig regime, zijn onafhankelijk bestaan kan verliezen zelfs binnen een baai die in het vaste land indringt, hoe zou men kunnen volhouden dat zij haar individualiteit bewaart, wanneer zij in volle zee gestort, los van de dwang van enige oever, niets in haarnog herinnert noch aan het uiterlijk noch aan de hoofdtrekken van een stroom ?

De gevallen waarbij het principe van de begrenzing volgens de thalweg lijn werden toegepast stroomafwaarts van de werkelijke stroom, bevestigen de hierboven uitgesproken thesis. Zij betreffen inderdaad situaties waar de rivierstroming verloopt niet in volle zee, maar doorheen een baai of lagune, van de zee gescheiden door eilanden en onderworpen aan de soevereiniteit van de Staat die er de oevers van bezit.

Het moge anderzijds nuttig zijn er aan te herinneren dat de maritieme oorsprong van de Westerschelde werd ingeroepen tijdens de onderhandelingen van de Londense Conferentie.

Verre van het idee te aanvaarden van de projectie van de stroom in zee, deed de Conferentie zijn maritieme oorsprong gelden tegenover de Nederlandse gevolmachtigden door hen te herinneren, op basis van een geografische en historische beschrijving van Grotius "que la branche orientale de l'Escaut avait été autrefois le principal lit de l'Escaut et que la branche occidentale s'était formée plus tard par les irrptions des eaux de la mer" (zitting 24 juli 1833 - zie B<sup>on</sup> Guillaume - L'Escaut depuis 1830, tome I blz. 92-93).

## 8. Statuut der Wielingen - Belgische thesis

De Belgische thesis houdt het voor gemeen recht dat de rechten van België op zijn territoriale wateren (3 mijl uit de kust) totaal zijn en niet beperkt zijn noch door de historische noch de juridische argumenten door Nederland ingebracht.

Uit wat voorafgaat blijkt voldoende wat van het beweende historische bezit van Nederland over de Wielingen moet gedacht worden. Nergens is deze aanspraak trouwens bevestigd : nooit werden de Wielingen aangegeven als behorende tot het Nederlands riviergebied.

Maar zelfs het stilzwijgen daarover, wordt echter als krachtig argument aangehaald. Heeft men niet verklaard : "Immers wat vaststaat en waaraan niemand twijfelt, wordt zelden in een traktaat, wet of andere oorkonde vastgelegd".

8.1. De Belgische houding steunt heel wat positiever, niet op wat ongetwijfeld niet in enige oorkonde werd vastgelegd, maar precies op wat op het stuk wel door traktaten enz... werd omschreven, omstandigheid waaraan o.m. werd herinnerd in het protokol nr. 53 van de Conferentie te Londen, gehouden op 4 januari 1832, in volgende bewoordingen :

"Le gouvernement néerlandais n'ignore pas que le droit des gens général est subordonné au droit des gens conventionnel et que, quand une matière est régie par des conventions, c'est uniquement d'après ces conventions qu'elle doit être jugée. Or il se trouve que, depuis le rétablissement de la paix, la navigation des fleuves a fait l'objet de stipulations particulières entre les différents Etats : ainsi ce n'était pas avec des principes abstraits, c'était avec des traités qui forment aujourd'hui le code politique de l'Europe que l'article en question (l'art. 9 du 15 octobre 1831) devait être en rapport. Ces traités ont considérablement altéré les privilèges que le droit des gens général attribuait aux gouvernements sur la navigation des fleuves et rivières. Les gouvernements avaient le privilège de les fermer sur leur territoire au commerce des autres nations : ils y ont renoncé. Ils avaient le privilège d'en imposer arbitrairement l'usage : le privilège a été modifié. Il en est de même de ceux d'étape, de rompre charge, de douane, etc...; quelques-uns ont été abolis, d'autres changés, et tous subordonnés à la maxime Européenne d'une navigation sans entraves".

Dus :

Indien door traktaat overeengekomen is dat België het soevereine gezag bezit op zijn kustwateren, waarin de Wielingen gelegen zijn; wanneer een Nederlandse wet dat traktaat goedkeurt en bevestigt, dan is zonder meer bewezen dat er verder geen sprake meer kan zijn van de historische rechten van Nederland "op de Wielingen, zoals zij tegenwoordig langs de Vlaamse kust lopen".

In dit verband zijn volgende traktaten :

- verdrag 6 mei 1882 - reglementering van de politie der visserij in de Noordzee
- verdrag van 16 november 1887 ter bestrijding van de brandewijnhandel onder de Noordzee-vissers
- Nederlandse wet van 6 oktober 1908 tot regeling der visserijen.

Zovele oorkonden waarin het op historische gronden betwiste Soeverein gezag van België op zijn kustwateren vastgelegd is.

8.1.1. Verdrag van 6 mei 1882 tussen alle staten die aan de Noordzee grenzen.

Dat verdrag bevat volgende bepalingen :

Art. 1. Les dispositions de la présente convention qui a pour objet de régler la police de la pêche dans la mer du Nord, en dehors des eaux territoriales, sont applicables aux nationaux des Hautes Parties Contractantes.

Art. 2. Les pêcheurs nationaux jouiront du droit exclusif de pêche dans le rayon de 3 milles, à partir de la laisse de basse mer, le long de toute l'étendue de leurs pays respectifs, ainsi que des îles et des bancs qui en dépendent.

Pour les baies, le rayon de trois milles sera mesuré à partir d'une ligne droite, tirée en travers de la baie, dans la partie la plus rapprochée de l'entrée du premier point où l'ouverture n'excèdera pas dix milles.

Art. 3. Les milles mentionnés dans l'article précédent sont des milles géographiques de soixante au degré de latitude.

Art. 4. Pour l'application des dispositions de la présente convention, les limites de la mer du Nord sont déterminées comme suit :

.....

II. à l'est et au sud.

3°) Par les côtes du Danemark, de l'Allemagne, des Pays-Bas, de la Belgique et de la France jusqu'au phare Gris Nez".

8.1.2. Nederlandse wet van 15 juni 1883 heeft het verdrag van 6.5.1882 gesloten tussen de aan de Noordzee palende staten goedgekeurd

zij luidt :

Art. 1. De bepalingen dezer overeenkomst, welke ten doel heeft de politie der visserij in de Noordzee buiten de territoriale wateren te regelen zijn toepasselijk op allen die tot de nationaliteit der Hoge Contracterende Partijen behoren.

Art. 2. De vissers van elken Staat zullen het uitsluitend recht van visserij genieten binnen een kring van drie mijlen gerekend van de laagwaterlijn langs de gehele uitgestrektheid der kusten van elken staat en evenzo langs de eilanden en landen die daarmee verbonden zijn, enz...."

8.1.3. Verdrag van 16 november 1887 ter bestrijding van de brandewijnhandel onder de Noordzeevissers werd eveneens door Nederland ondertekend en goedgekeurd; het sluit zich aan bij het vorig verdrag over de visserij.

8.1.4. Door beide verdragen wordt dus een onderscheid vastgelegd tussen de volle zee en de territoriale wateren; de grensscheiding is gelegen op een afstand van drie mijlen gerekend van de laagwaterlijn langs de gehele uitgestrektheid der kusten van elken staat. Nederland heeft dus daardoor onze Souvereiniteit erkend op de wateren waarin de Wielingen gelegen zijn.

8.1.5. Nederlandse wet van 6.10.1908 tot regeling der visserijen.

Art. 1 - deze wet verstaat onder

- a) zeevisserij : het vissen buiten de territoriale wateren
- b) kustvisserij : het vissen in de territoriale wateren
- c) binnenvisserij : het vissen in de overige wateren des Rijks tot daar waar de kustvisserij een aanvang neemt.

....

Art. 3. Onder territoriale wateren verstaat deze wet de wateren van het Rijk, zoals zij omschreven zijn in de artikelen 2 en 3 van de bij de wet van 15.6.1883 goedgekeurde internationale overeenkomst tot regeling van de politie der visserij in de Noordzee buiten de territoriale wateren".

Opmerking :

Indien de territoriale wateren van Nederland geregeld zijn volgens de bepalingen van de internationale overeenkomst, dan geldt hetzelfde voor België. Ons watergebied strekt zich dus ook uit tot een kring van 3 zeemijlen gerekend van de laagwaterlijn en alles wat daarbuiten ligt is de volle zee : immers het vissen buiten de territoriale wateren wordt zeevisserij genoemd.

8.1.6. Welke zijn de grenzen tussen de territoriale wateren en de zeegaten ?

Besluit van 15.4.1911 tot vaststelling van de grenzen tussen kust- en binnenvisserij, en tussen de wateren waarin kustvisserij wordt uitgeoefend.

Art. 2 - de grenzen tussen de afzonderlijke wateren waarin kustvisserij wordt uitgeoefend als bedoeld in b) van het eerste lid van art. 1 der visserijwet zijn :

A. Tussen de territoriale wateren en de zeegaten :

.....

O. voor de mond der Westerschelde : de lijn gaande van de lichttoren van Westkapelle op Walcheren naar de Directiekeet aan de Wielingen bij Kadzand".

Rivierenwet van 9.11.1908 regelt de grenslijnen der stromen in zee

.....

"Art. 2 - In zee worden de rivieren en stromen geacht zich uit te strekken tot grenslijnen, bij algemenen maatregel van bestuur aan te wijzen".

Koninklijk besluit van 29.10.1909, tot toepassing van art. 2 der rivierenwet luidt als volgt, voor zover het ons vraagstuk aangaat :

Art. 1. De grenslijn bedoeld in art. 2 der rivierenwet is :  
"a) voor de Schelde, de lijn gaande over het midden van de Directieket van den Calamiteuzenpolder Borssele aan den hoek van Borssele en den toren der Hervormde Kerk te Hoofdplaat".

N.B. Het is voldoende een kaart te raadplegen, om te zien dat de Wielingen gelegen zijn buiten de wateren waarover Nederland's gezag zich uitstrekt, zowel volgens de internationale overeenkomsten als volgens de nationale wetgeving van het land zelf.

8.1.7. Men kan tegenwerpen dat het uitsluitend recht van visvangst in de territoriale wateren niet noodzakelijk de souveriniteit van de aanpalende staat insluit :

Oppenheim L. (International Law 3e ed. Ronald F. Roxburgh, Londen 1920) antwoordt hierop (blz. 334) dat  
"That the universal recognised fact of the exclusive right of the littoral State to appropriate the natural products of the sea in the coast waters, especially of the fishery therein, can coincide only with the territorial character of the maritime belt".

Oktober 1967.

L. De Kesel.

NOTA :

De x tekens in de tekst verwijzen o.m. naar onderstaande publicaties:

blz. W3, W5, enz. - Nijs - L'Escaut et la Belgique - simples notes par Ernest Nijs, Président de Chambre à la Cour d'appel de Bruxelles Professeur à l'Université, Membre de la Cour Permanente d'Arbitrage Bruxelles - 1920

blz. W4 - Rivier, vermeld in Nijs hierboven

blz. W6 - L.E. Visser - De territoriale zee - Doktoraatsthesis

blz. W12 - onderaan - De Visscher, Prof. Université de Gand, en Ganshof - Le Différend des Wielingen - Extrait de la Revue de droit international et de Législation comparée 1920 n° 3-4

blz. W16 - Brugmans - prof. aan de Universiteit van Amsterdam - "De Wielingen, Rechten en Belangen" - Amsterdam 1920

blz. W16 en volgende - De Hoon, Ere hoogleraar aan de Universiteit te Brussel - Bescheiden ter opheldering van het vraagstuk der Wielingen - 1926 Gent.

Opmerking - blz. W 29 en volgende zijn alle aanhalingen van teksten uit de verdragen in het frans overgenomen, omdat zulks de officiële teksten zijn, ook voor de traktaten tussen Nederland en België.